

K R O N I K A

Kongres Geografii Polskiej *Geografia bez granic* (Lublin, 10–14 września 2025 r.)

W dniach 10–14 września 2025 r. Lublin stał się stolicą polskiej geografii, goszcząc największe w historii środowiska geograficznego wydarzenie naukowe – Kongres Geografii Polskiej pod hasłem *Geografia bez granic*. Kongres został zorganizowany przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Polskie Towarzystwo Geograficzne, Komitet Nauk Geograficznych PAN oraz Konferencję Kierowników Jednostek Geograficznych. W spotkaniu uczestniczyło blisko tysiąc osób z kraju i zagranicy, reprezentujących wszystkie polskie ośrodki akademickie oraz liczne instytucje naukowe i badawcze. Celem Kongresu było ukazanie geografii jako nauki interdyscyplinarnej, zdolnej do odpowiadania na wyzwania współczesności oraz integrowania wiedzy z różnych dziedzin w analizie złożonych procesów społecznych, gospodarczych i środowiskowych. Program obejmował ponad sto sesji tematycznych, blisko sześćset wystąpień konferencyjnych oraz liczne wydarzenia kulturalne i integracyjne, nadając całemu przedsięwzięciu wyjątkowy, wielowymiarowy charakter. Wydarzenie to stanowiło kontynuację tradycji ogólnopolskich kongresów geografów i było okazją do podsumowania dorobku oraz wskazania kierunków rozwoju polskiej geografii w nadchodzących dekadach.

TRADYCJA I KONTEKST

Kongres stanowił ważne ogniwo wieloletniej tradycji ogólnopolskich wydarzeń integrujących środowisko geografów. Jej początki sięgają 1934 r., kiedy w Warszawie odbył się XIV Międzynarodowy Kongres Geograficzny. Po II wojnie światowej najważniejsze debaty nad kondycją i przyszłością polskiej geografii toczyły się m.in. w Gdańsku (1949), Osiecznej (1955), Rydzynie (1983) i Warszawie (1998). W 2015 r. Lublin gościł Kongres Geografów Polskich *Granice geografii*, który stał się forum refleksji nad epistemologicznymi, metodologicznymi i praktycznymi ograniczeniami dyscypliny, przyciągając szerokie grono badaczy, dydaktyków, praktyków, jak i studentów. Kongres Geografii Polskiej 2025 – zorganizowany ponownie w Lublinie – stanowił świadomą kontynuację tamtych rozważań oraz próbę odpowiedzi na pytania postawione dekadę wcześniej. Tym razem głównym przesłaniem była idea przekraczania granic – zarówno realnych, jak i symbolicznych – nawiązująca do kongresów odbywających się w Warszawie (2018) i Poznaniu (2023). Podobnie jak w poprzednich edycjach, Kongresowi Geografii Polskiej 2025 towarzyszył 65. Zjazd Polskiego Towarzystwa Geograficznego, podkreślający jedność i ciągłość środowiska geograficznego w Polsce.

FORUM MŁODEJ GEOGRAFII

Kongres zainauguowało Forum Młodej Geografii, które odbyło się 10 września w gmachu Wydziału Politologii i Dziennikarstwa UMCS. Wydarzenie zgromadziło studentów, doktorantów i młodych badaczy z całej Polski, tworząc przestrzeń do prezentacji wyników badań, wymiany doświadczeń oraz dyskusji nad rolą geografii w zrozumieniu współczesnego świata. Do udziału zgłosiło się 101 uczestników reprezentujących 29 instytucji naukowych. Program obejmował sesję plenarną, trzy sesje kalejdoskopowe, sesję posterową oraz cykl warsztatów tematycznych (fot. 1).

Forum otworzył rektor UMCS, prof. dr hab. Radosław Dobrowolski, podkreślając znaczenie tej inicjatywy dla budowania więzi akademickich oraz wspierania młodych badaczy. Słowa powitania do uczestników skierowali również prof. dr Nathalie Lemarchand (przewodnicząca Międzynarodowej Unii Geograficznej), prof. dr Dallen J. Timothy (Arizona State University) oraz dr Jolanta Rodzoś, prof. UMCS (dziekan Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej). Część plenarną uświetnił wykład dr. hab. Wojciecha Janickiego, prof. UMCS, zatytułowany *Strach dobry i strach zły – czyli kiedy naprawdę warto się bać*, który stał się inspirującym punktem wyjścia do dalszych dyskusji.

Po otwarciu rozpoczęły się równoległe sesje tematyczne, poświęcone geografii społecznej (przewodnicząca dr Urszula Bronisz), geografii fizycznej (przewodnicząca dr Katarzyna Mięsiak-Wójcik) oraz geografii gospodarczej i geoinformacji (przewodniczący dr Jakub Kuna). Integralną częścią forum była sesja posterowa pod przewodnictwem dr inż. Jolanty Jóźwik, w której zaprezentowano kilkadziesiąt prac dotyczących m.in. problematyki zanieczyszczenia hałasem, monitoringu środowiska, przemian przestrzennych, analiz jakości powietrza, wód i gleb, badań mikroklimatu, efektów urbanizacji oraz zastosowań GIS i teledetekcji.

Program forum uzupełniły warsztaty kompetencyjne: z integracji i wizualizacji danych geograficznych (dr Mateusz Zawadzki, mgr inż. Adrian Szałkowski), zastosowań sztucznej inteligencji w pracy akademickiej (dr Agnieszka Krzyżewska) oraz diagnozy typów osobowości metodą MBTI (mgr Magdalena Bis). Dodatkowo odbyły się konsultacje indywidualne z prof. Dallenem J. Timothy dotyczące rozwoju kariery naukowej, publikowania i wyboru ścieżek badawczych.

OTWARCIE KONGRESU I SESJA PLENARNA – GEOGRAFIA BEZ GRANIC

Oficjalne otwarcie Kongresu miało miejsce 11 września w Centrum Spotkania Kultur w Lublinie – miejscu symbolicznego dialogu nauki i kultury. Uroczystego otwarcia dokonał rektor UMCS, prof. dr hab. Radosław Dobrowolski (fot. 2), a słowo powitalne wygłosili również: prof. dr hab. Zbigniew Zwoliński (przewod-

Fot. 1. Uczestnicy Forum Młodej Geografii (fot. Michał Zembrzycki)

Fot. 2. Oficjalne otwarcie Kongresu Geografii Polskiej przez prof. dr. hab. Radosława Dobrowolskiego, rektora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej i przewodniczącego Komitetu Organizacyjnego (fot. Bartosz Proll)

niczący Komitetu Nauk Geograficznych PAN), dr hab. Urszula Myga-Piątek, prof. UŚ (przewodnicząca Polskiego Towarzystwa Geograficznego), prof. dr hab. Paweł Churski (przewodniczący Konferencji Kierowników Jednostek Geograficznych), Dominika Rogalińska (wiceprezes Głównego Urzędu Statystycznego), Jarosław Stawiarski (marszałek województwa lubelskiego), dr Krzysztof Żuk (prezydent miasta Lublina) oraz Michał Chorosiński (dyrektor Centrum Spotkania Kultur w Lublinie).

Uroczystość poprzedził wernisaż wystawy *Geografia–Kartografia–Geo-informacja*, przygotowanej przez Oddział Kartograficzny Polskiego Towarzystwa Geograficznego we współpracy z Katedrą Geomatyki i Kartografii UMCS oraz Zakładem Kartografii Uniwersytetu Warszawskiego. Ekspozycja, otwarta w foyer Centrum Spotkania Kultur, prezentowała współczesne osiągnięcia w dziedzinie kartografii i geoinformacji, nowoczesne metody wizualizacji przestrzeni oraz przykłady zastosowań map w badaniach naukowych i edukacji geograficznej.

W sesji plenarnej wystąpili wybitni uczeni: prof. dr Dallen J. Timothy (Arizona State University), prof. dr hab. Piotr Migoń (Uniwersytet Wrocławski), prof. dr Nathalie Lemarchand (University of Paris 8), prof. dr Jean Poesen (UMCS, KU Leuven) oraz prof. dr Norman Davies (University College London).

Prof. dr Dallen J. Timothy wygłosił referat pt. *Geography without Borders: Contemporary Trends in Tourism and the De-placing of Tourist Destinations*, poświęcony współczesnym trendom w turystyce i zjawisku „odmiejscowienia” destynacji. Prelegent podkreślił, że turystyka – jedna z najbardziej bezpośrednich manifestacji geografii – opiera się na kategorii miejsca, poczucia miejsca i marketingu miejsc. Wskazał na znaczenie różnorodności i odmienności jako czynników kształtujących popyt, procesy „odgraniczania” (debordering), a także na rozwój turystyki wirtualnej i tzw. „podróży zastępczych” (vicarious travel), które rozmywają granice doświadczenia przestrzeni. Przywołał przykłady demarketingu, masowej standaryzacji ofert i cyfryzacji pamiątek, które – nabywane online – osłabiają relację turysty z miejscem. Zwrócił uwagę na ambiwalentną rolę nowych technologii (VR/AR, drony, GIS, AI) i konkludował, że zrównoważone planowanie może wzmacniać lokalne wspólnoty, natomiast brak odpowiedniego zarządzania prowadzi do utraty autentyczności destynacji. Prof. dr hab. Piotr Migoń w swoim referacie pt. *Geografia bez granic?* przedstawił pogłębioną refleksję nad naturą granic w geografii – zarówno w sensie przestrzennym i tematycznym (zewnętrzne pola badawcze), jak i wewnętrznym (podziały na subdyscypliny). Autor wskazał, że poszerzanie granic nie jest domeną wyłącznie geografów, lecz otwiera nowe możliwości partnerstw międzydziedzinowych. W podsumowaniu zaakcentował wielowymiarowość i dwukierunkowość procesów przekraczania granic oraz potrzebę krytycznej refleksji nad tym, czy i kiedy są one pożądane. Prof. dr Nathalie Lemarchand w wykładzie zatytułowanym *Geography without Borders* odwołała się do symbolicznego zdjęcia Ziemi z misji Apollo 8 – planety bez widocznych

Fot. 3. Wystąpienie prof. Nathalie Lemarchand, przewodniczącej Międzynarodowej Unii Geograficznej (fot. Michał Piłat)

Fot. 4. Uczestnicy Kongresu Geografii Polskiej 2025 (fot. Michał Piłat)

podziałów politycznych – jako metafory globalnej jedności (fot. 3). Prelegentka omówiła cztery wymiary myślenia „bez granic”: naukowy, polityczny, kulturowy i planetarny, postulując tzw. borderless mindset – perspektywę otwartą, transdyscyplinarną i inkluzywną. Podkreśliła, że geografia „bez granic” nie znosi różnic, lecz buduje mosty ponad murami, językami i granicami instytucjonalnymi.

W sesji plenarnej wyświetlono również materiał filmowy z udziałem prof. dr. Normana Daviesa, który podzielił się refleksjami na temat związków geografii i historii w swoim życiu oraz pracy naukowej. Ze względu na jego wieloletnie związki z Lublinem i UMCS (doctor honoris causa UMCS – 1993; Honorowy Obywatel Lublina – 2000) rektor wręczył Profesorowi jubileuszowy Medal 80-lecia UMCS. Następnie zaprezentowano wystąpienie prof. Jeana Poesena (UMCS, KU Leuven) – światowej klasy geomorfologa, specjalisty w zakresie erozji, degradacji gleb i antropogenicznych zmian środowiska.

PANELE DYSKUSYJNE – GEOGRAFIA WOBEC WYZWAŃ WSPÓŁCZESNOŚCI

Tego samego dnia odbyły się cztery panele dyskusyjne, ukazujące różnorodne perspektywy współczesnej geografii oraz jej powiązania z praktyką społeczną. W pierwszym – *Dlaczego geografia? Nowe spojrzenie na starą dyscyplinę naukową* (moderowanym przez prof. dr. hab. Marka Więckowskiego) – uczestniczyli prof. dr. hab. Paweł Churski (przewodniczący Konferencji Kierowników Jednostek Geograficznych), prof. Nathalie Lemarchand (przewodnicząca Międzynarodowej Unii Geograficznej), prof. dr. Dallen J. Timothy (Arizona State University) oraz prof. dr. hab. Zbigniew Zwoliński (przewodniczący Komitetu Nauk Geograficznych PAN). Dyskutanci poszukiwali odpowiedzi na pytanie, dlaczego geografia, mimo swojej długiej historii, pozostaje dziś tak aktualna i potrzebna. Poruszono m.in. kwestie roli geografii w zrozumieniu złożonych procesów zachodzących we współczesnym świecie – w tym kryzysów klimatycznych, migracyjnych i geopolitycznych. Podkreślono również potencjał tej dyscypliny jako źródła inspiracji do działań na rzecz zrównoważonego rozwoju i kształtowania odpowiedzialnych postaw obywatelskich.

Druga debata, poświęcona aplikacyjności badań geograficznych, zgromadziła przedstawicieli nauki, administracji i biznesu, w tym Dominikę Rogalińską (wiceprezes Głównego Urzędu Statystycznego), prof. dr. hab. Tomasza Komornickiego (przewodniczącego Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN), dr. Tadeusza Grabowskiego (dyrektora Roztoczańskiego Parku Narodowego), dr. Andrzeja Lisa (dyrektora Centrum Doktryn i Szkolenia Sił Zbrojnych), Sławomira Hemerling-Kowalczyka (prezesa GIAP Sp. z o.o.) oraz Krzysztofa Pietraszkiewicza (wiceprezesa Zarządu Polskiego Forum Akademicko-Gospodarczego). Moderatorem panelu była dr. hab. Urszula Myga-Piątek, prof. UŚ. Dyskusja dotyczyła roli

wiedzy geograficznej we wspieraniu procesów decyzyjnych w planowaniu przestrzennym, zarządzaniu kryzysowym, ochronie środowiska, turystyce i polityce regionalnej. Podkreślano, że geografia – dzięki wykorzystaniu nowoczesnych technologii, danych przestrzennych i analiz geoinformacyjnych – może realnie odpowiadać na potrzeby administracji publicznej, sektora gospodarczego i organizacji pozarządowych.

Trzeci panel, prowadzony przez dr Jolantę Rodzoś, prof. UMCS, poświęcony był przyszłości geografii szkolnej i akademickiej. Uczestniczyli w nim prof. dr hab. Danuta Piróg (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), mgr Jacek Podkościelny (III LO im. Cypriana Kamila Norwida w Zamościu) oraz mgr Tomasz Szablowski (Lubelski Kurator Oświaty). Dyskutanci zwracali uwagę na to, w jaki sposób zmieniające się realia edukacyjne, technologiczne i społeczne wpływają na kształtowanie programów nauczania geografii oraz jakie kompetencje geograficzne będą kluczowe w nadchodzących dekadach. Rozmowa dotyczyła również wyzwań związanych z atrakcyjnością geografii jako kierunku studiów oraz roli nauczycieli i wykładowców w budowaniu świadomości przestrzennej młodego pokolenia.

Ostatnia dyskusja – *Perspektywy rozwoju geografii oczami młodych* – oddała głos nowemu pokoleniu geografów: dr Anicie Bernatek-Jakiel (Uniwersytet Jagielloński), dr Katarzynie Słomskiej-Przech (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN), dr hab. Marcie Borowskiej-Stefańskiej, prof. UŁ (Uniwersytet Łódzki) oraz licealistom Mateuszowi Stawarzowi i Mikołajowi Horodyskiemu, którzy przedstawili własne spojrzenie na przyszłość dyscypliny. Panel, prowadzony przez dr. hab. Adama Gendźwiłła, prof. UW, stał się forum wymiany refleksji na temat kierunków rozwoju geografii i jej roli w reagowaniu na współczesne wyzwania globalne oraz lokalne. Uczestnicy zastanawiali się, które obszary badań uznają za szczególnie istotne i w jaki sposób młode pokolenie może kształtować dalszy rozwój dyscypliny. Dyskusja pozwoliła również wybrzmieć oczekiwaniom młodych badaczy wobec instytucji akademickich, edukacji geograficznej oraz możliwości współpracy i zaangażowania w życie społeczno-naukowe.

80-LECIE LUBELSKIEJ GEOGRAFII

Szczególnym punktem programu była sesja jubileuszowa z okazji 80-lecia lubelskiego ośrodka geograficznego. Historia geografii w Lublinie sięga 1945 r., kiedy w nowo powstałym Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej utworzono Katedrę Geografii Ogólnej. W następnych dekadach ośrodek rozwijał się dynamicznie – powstawały zakłady i katedry, a w 2011 r. Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej uzyskał samodzielność strukturalną. Przez cały ten czas Lublin pozostawał ważnym punktem na mapie polskiej geografii, kształtując kolejne pokolenia badaczy i nauczycieli akademickich.

Fot. 5. Sesja Jubileuszowa: 80 lat lubelskiej geografii (fot. Bartosz Proll)

Fot. 6. Koncert GeoArt: *Symfonia Ziemi* (fot. Michał Piłat)

Spotkanie rozpoczęło się wystąpieniem dziekan Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, dr Jolanty Rodzoś, prof. UMCS, po którym zaprezentowano film przypominający historię i dorobek Wydziału. Następnie wręczono Medal Pamiątkowy Województwa Lubelskiego, przyznany przez Zarząd Województwa, który w imieniu środowiska odebrała Pani Dziekan. Szczególnie uroczystym momentem było wręczenie przez prezydenta miasta Lublina wyróżnień osobom, które przez dziesięciolecia kształtowały profil naukowy, dydaktyczny i organizacyjny lubelskiej geografii. Wśród uhonorowanych znaleźli się: prof. dr hab. Jan Buraczyński, prof. dr hab. Wojciech Warakomski, prof. dr hab. Marian Harasimiuk, prof. dr hab. Krzysztof Wojciechowski, prof. dr hab. Maria Łanczont, prof. dr hab. Zdzisław Michalczyk, prof. dr hab. Bogusław Kaszewski, prof. dr hab. Ryszard Dębicki, prof. dr hab. Andrzej Świeca, prof. dr hab. Jan Rodzik, dr Jolanta Rodzoś, prof. UMCS, prof. dr hab. Wojciech Zgłobicki, dr hab. Sławomir Terpiłowski, prof. UMCS oraz dr hab. Wojciech Janicki, prof. UMCS. Osobne wyróżnienie otrzymał prof. dr Jean Poesen – światowej klasy geomorfolog, którego działalność badawcza znacząco wzmocniła rozpoznawalność lubelskiego ośrodka za granicą.

W drugiej części uroczystości wręczono wyróżnienia indywidualne i zespołowe pracownikom Instytutu Nauk o Ziemi i Środowisku oraz Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej. Nagrodzono ponad 60 osób – naukowców, dydaktyków i pracowników administracji – doceniając ich wieloletnie zaangażowanie w rozwój jednostki (fot. 5). Wspomniano również o licznych adresach gratulacyjnych, które napłynęły do Komitetu Organizacyjnego z krajowych i międzynarodowych instytucji naukowych. Sesję zamknęły wystąpienia przedstawicieli Polskiego Towarzystwa Geograficznego, Komitetu Nauk Geograficznych PAN oraz Konferencji Kierowników Jednostek Geograficznych, podkreślające znaczenie lubelskiej geografii dla rozwoju polskiej szkoły geograficznej.

GALA GEOGRAFII POLSKIEJ

Bezpośrednio po obchodach jubileuszowych odbyła się Gala Geografii Polskiej – kulminacyjny moment Kongresu. Była to okazja do wyróżnienia najwybitniejszych przedstawicieli środowiska geograficznego w Polsce i uhonorowania osób, których dorobek naukowy oraz organizacyjny wywarł istotny wpływ na kształt współczesnej geografii.

Pierwszym punktem programu było przyznanie Medali im. Wincentego Pola – jednego z najbardziej prestiżowych wyróżnień polskiej geografii, ustanowionego przez Komitet Nauk Geograficznych PAN. Laureatami zostali prof. dr hab. Jan Łoboda oraz prof. dr hab. Elżbieta Mycielska-Dowgiałło – wybitni naukowcy, których prace odegrały ogromną rolę w rozwoju geografii w Polsce.

Następnie Polskie Towarzystwo Geograficzne uhonorowało swoich zasłużonych członków. Godność Członka Honorowego PTG otrzymali prof. dr hab. Jan Rodzik (UMCS) i prof. dr hab. Marek Sobczyński (UŁ). Medale PTG przyznano prof. dr. hab. Jerzemu Runge i mgr Beacie Zielińskiej, natomiast Złote Odznaki PTG otrzymali dr hab. Wioletta Kałamucka, prof. UMCS, dr Krzysztof Siwek i dr Wojciech Taras – badacze związani z lubelskim środowiskiem.

Szczególnym elementem wieczoru był jubileusz 25-lecia Oddziału Kartograficznego PTG, podkreślający znaczącą rolę polskiej kartografii w rozwoju badań geograficznych i edukacji. Oddział otrzymał adres gratulacyjny od Międzynarodowej Asocjacji Kartograficznej, a tytuł Ambasadora Kartografii przyznano dr. Tadeuszowi Grabowskiemu. Złotą Odznaką PTG wyróżniono dr Jolantę Korycką-Skorupę.

Kolejnym punktem programu były nagrody PTG za najlepsze prace magisterskie w dziedzinie geografii, kartografii i geoinformacji. Wyróżnienia otrzymali m.in. Magdalena Bajer (UJ), Jakub Słotwiński (UJ) i Marta Solarz (UW), natomiast główną nagrodę przyznano Karolinie Zdunek (UW). Nagrody te podkreśliły znaczenie młodego pokolenia geografów i wysoką jakość badań prowadzonych w polskich ośrodkach akademickich.

Stowarzyszenie Geomorfologów Polskich przyznało Dyplomy im. Leszka Starkla i Stefana Kozarskiego – najważniejsze wyróżnienia dla młodych geomorfologów w Polsce. Uhonorowano Mateusza Neskę, Natalię Włodarczyk i Nikołę Kachnowicz za prace licencjackie oraz Joannę Tomczak i Mateusza Suwińskiego za prace magisterskie. Dyplom im. Stefana Kozarskiego za najlepszą rozprawę doktorską otrzymał dr Szymon Śledź.

Gala zakończyła się wręczeniem Pamiątkowej Laski Służby Roztoczańskiego Parku Narodowego prof. dr. hab. Andrzejowi Kostrzewskiemu – wybitnemu badaczowi krajobrazu i geomorfologowi z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Był to gest podkreślający znaczenie więzi między geografią akademicką a ochroną przyrody.

GEOART LUBLIN FESTIVAL – NAUKA I SZTUKA

Wieczorem 11 września zainaugurowano GeoArt Lublin Festival – wydarzenie unikatowe w skali międzynarodowej, łączące naukę z kulturą i sztuką, ukazujące geografę jako źródło inspiracji dla badaczy, artystów i szerokiej publiczności. W kilkunastu lokalizacjach całe miasto stało się żywą sceną opowieści o Ziemi.

W Sali Operowej Centrum Spotkania w Lublinie zaprezentowano diaporamę *Skarby Natury* – audiowizualną podróż przez różnorodność krajobrazów świata, łączącą fotografie prof. dr. hab. Marka Kucharczyka i prof. dr. hab. Wojciecha Zgłobickiego z muzyką dr. hab. Rafała Rozmusa, prof. UMCS. Kulminacją wieczoru była *Symfonia Ziemi* – koncert Marka Radulego i prof. Tomasza Momota (dy-

rygent, kierownik artystyczny) z udziałem Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Lubelskiej, Chóru UMCS im. Jadwigi Czerwińskiej, w opowieści wizualnej Pawła Łuciuka. Wieloczęściowa kompozycja prowadziła słuchaczy od pierwotnego chaosu, przez etapy ewolucji, aż po współczesne napięcia ekologiczne, a jej finał dopełnił występ Krzysztofa Cugowskiego (fot. 6).

Wydarzenia artystyczne w ramach GeoArt Lublin Festiwal towarzyszyły uczestnikom Kongresu również drugiego dnia obrad (12 września 2025 r.). Odbył się wówczas przegląd filmów dokumentalnych, ukazujący piękno przyrody, procesy geograficzne i problemy środowiskowe – od zmian klimatycznych, przez urbanizację, po degradację środowiska. Program wzbogaciły liczne wystawy fotograficzne i plastyczne: m.in. jubileuszowa, dwudziesta ekspozycja prof. Tadeusza J. Chmielewskiego (pięćdziesiąt lat twórczości), wystawa grafik Stanisława Bałdygi i pokazy pokonkursowe (*Geo-Centryczni*, *Moc Geografii*). Wieczorną część festiwalu rozpoczął spektakl *Eteron* Teatru Tańca zMYŚl (choreografia: Adrianna Sawczuk), inspirowany platońską koncepcją pięciu brył foremnych, opowiadający o współistnieniu, napięciach i połączeniach, o równowadze pojmowanej jako wieczny ruch. Zwieńczeniem wydarzenia był interaktywny geo-mapping wyświetlany na elewacji jednego z obiektów uniwersyteckich, integrujący w czasie rzeczywistym ruch widzów z projekcją kolejnych „warstw geologicznych”: od sekwencji skalnych, przez struktury wulkaniczne, po subtelne tekstury piaskowców, zsynchronizowane z dopracowanym podkładem dźwiękowym.

Festiwal miał charakter otwarty i przyciągnął nie tylko uczestników Kongresu, lecz także licznych mieszkańców Lublina, stając się ważnym elementem dialogu nauki ze społeczeństwem.

DRUGI DZIEŃ OBRAD – BOGACTWO PROGRAMU NAUKOWEGO

12 września na Kampusie Zachodnim UMCS zrealizowano najbogatszy blok naukowy Kongresu. W sesjach plenarnych omówiono miejsce polskiej geografii w światowej nauce w oparciu o wskaźniki naukometryczne (Tomasz Psonka, Bartłomiej Więckowski, Elsevier Polska) oraz wyzwania stojące przed badaniami przekrojowymi i łączącymi różne dyscypliny (prof. dr hab. Marek Degórski). W równoległej sesji plenarnej Renata Bielak (GUS) i dr hab. Katarzyna Podhorodecka (Ministerstwo Sportu i Turystyki) wygłosiły referat *Turystyka w Polsce – wiedza oparta na danych*.

Tego dnia odbyło się niemal sto sesji tematycznych – referatowych i posterowych – odzwierciedlających pełne spektrum współczesnych badań geograficznych. Wiele z nich poświęconych było zagadnieniom z zakresu geografii fizycznej, obejmując tematykę zmian klimatu i ich skutków, procesów geomorfologicznych, hydrologii i zagrożeń powodziowych, transformacji krajobrazów, funkcjonowania ekosystemów i ochrony przyrody – od ujęć globalnych (ekstremalne zjawia-

ska pogodowe, procesy glacialne) po analizie lokalne (dolinne systemy rzeczne, obszary zurbanizowane, tereny cenne przyrodniczo). W dziedzinie geografii społeczno-ekonomicznej poruszano tematykę przemian sektorowych w gospodarce, odporności miast i regionów, transformacji energetycznej, infrastruktury transportowej, migracji i pograniczy, geografii politycznej i historycznej, a także polityki spójności Unii Europejskiej po 2027 r. W programie Kongresu znalazł się również obszerny blok sesji poświęconych GIS, geoinformacji i sztucznej inteligencji, obejmujący wystąpienia dotyczące rozwoju metod analizy przestrzennej, modelowania oraz zastosowań teledetekcji w badaniach złożonych układów terytorialnych. Tak szeroki przekrój tematyczny odzwierciedlał wieloaspektowy charakter współczesnej geografii oraz jej zdolność do interpretacji zjawisk gospodarczych, społecznych i środowiskowych w różnych skalach.

W ramach drugiego dnia Kongresu odbyły się również warsztaty dla nauczycieli geografii, zorganizowane w Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS. Program obejmował cztery bloki tematyczne: *Inspiracje dydaktyczne* (prowadzenie: dr Paweł Wojtanowicz), *GIS na lekcjach geografii* (dr inż. Dorota Dymek), *Bazy danych o klimacie w nauczaniu* (dr Sylwester Wereski) oraz *Sztuczna inteligencja w kształceniu geograficznym* (dr Agnieszka Krzyżewska). Warsztaty cieszyły się dużym zainteresowaniem uczestników i stanowiły praktyczne uzupełnienie dyskusji o roli geografii w edukacji.

Kongresowi towarzyszyły wydarzenia specjalne. Jednym z nich była XLVII Ogólnopolska Konferencja Kartograficzna, zorganizowana przez Katedrę Geomatyki i Kartografii UMCS, Zakład Kartografii Uniwersytetu Warszawskiego oraz Oddział Kartograficzny Polskiego Towarzystwa Geograficznego. Program konferencji podzielono na trzy bloki tematyczne: *mapa i GIS w edukacji geograficznej, technologie geoinformacyjne i sztuczna inteligencja w kartografii oraz mapy i źródła kartograficzne oraz narzędzia GIS w badaniach interdyscyplinarnych*. Uzupełnieniem programu były sesje posterowe oraz jubileusz 25-lecia Oddziału Kartograficznego PTG.

Równolegle odbyła się VIII Ogólnopolska Konferencja na temat zanieczyszczenia światłem, obejmująca sześć sesji referatowych i trzy posterowe, poświęcone m.in. wpływowi sztucznego światła na zdrowie człowieka, planowaniu przestrzennemu i instrumentom ograniczania emisji światła, regulacjom prawnym i ochronie ciemnego nieba, rozwojowi astroturystyki, skutkom środowiskowym oraz metodom pomiarów i technologiom oświetleniowym. Interdyscyplinarny profil obrad podkreślił konieczność współpracy na rzecz ochrony nocnego środowiska.

Tego dnia odbyło się również wspólne posiedzenie Komitetu Nauk Geograficznych PAN, Polskiego Towarzystwa Geograficznego i Konferencji Kierowników Jednostek Geograficznych, podczas którego przyjęto *Geograficzny pakt dla społeczeństwa i krajobrazów* – wspólną deklarację środowiska geogra-

ficznego, zobowiązującą do działań na rzecz zrównoważonego rozwoju, ochrony krajobrazu i popularyzacji wiedzy geograficznej. Dokument ten stał się symbolicznym podsumowaniem idei Kongresu oraz manifestem odpowiedzialności geografów wobec wyzwań współczesnej cywilizacji.

Wieczorem 12 września w Akademickim Centrum Kultury i Mediów UMCS Chatka Żaka odbyło się uroczyste zamknięcie Kongresu Geografii Polskiej połączone z finałem GeoArt Lublin Festival. O godz. 18:30 otwarto wernisaż wystawy *Żółte w zielonym* – rzecz o lubelskim bursztynie, a o 19:00–19:15 miała miejsce oficjalna ceremonia zakończenia obrad. Kulminacją wieczoru był spektakl Teatru Tańca zMYśl, po którym odbył się bankiet wieńczący wydarzenie. Uroczystość w Chatce Żaka stanowiła symboliczne domknięcie Kongresu, łącząc naukę, sztukę i wspólnotę środowiska geograficznego w atmosferze refleksji i świętowania.

SESJE TERENOWE

Integralną częścią Kongresu były sesje terenowe (13–14 września), które umożliwiły uczestnikom bezpośredni kontakt z walorami przyrodniczymi, kulturowymi i gospodarczymi województwa lubelskiego. Trasy objęły m.in. Lublin – miasto na styku kultur, projektowany Geopark Małopolski Przełom Wisły, Polesie, Roztocze oraz Podlaski Przełom Bugu. Dla gości zagranicznych przygotowano specjalną sesję poświęconą środowisku geograficznemu Lublina, ukazującą współistnienie dziedzictwa naturalnego i kulturowego. Wyjazdy terenowe stanowiły ważne forum wymiany doświadczeń i dyskusji nad praktycznym wymiarem badań geograficznych, ich rolą w edukacji oraz znaczeniem dla zrównoważonego rozwoju regionu.

PODSUMOWANIE

Kongres Geografii Polskiej 2025 był wydarzeniem bezprecedensowym pod względem skali, różnorodności tematycznej i rangi naukowej. Uczestniczyło w nim ponad 800 delegatów reprezentujących blisko 60 instytucji akademickich, w tym niemal 40 uniwersytetów, a także liczni goście zagraniczni, wśród których znaleźli się członkowie Komitetu Wykonawczego Międzynarodowej Unii Geograficznej. W ramach 102 sesji tematycznych i posterowych zaprezentowano 576 referatów i posterów. Kongres potwierdził siłę i znaczenie polskiej geografii, jej zdolność do integrowania nurtów badawczych oraz łączenia nauki z praktyką społeczną, gospodarczą i kulturową. Dla Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej stanowił wyjątkową okazję do podkreślenia roli Lublina jako jednego z kluczowych ośrodków geograficznych w kraju oraz do zaprezentowania potencjału uczelni na arenie krajowej i międzynarodowej. Wydarzenie to na trwałe wpisało się w historię polskiej geografii, wyznaczając kierunki jej dalszego rozwoju i wzmacniając pozy-

cję Lublina jako przestrzeni dialogu nauki, kultury i społeczeństwa. Szczegółowe informacje na temat Kongresu, w tym program wydarzenia, dostępne są pod adresem: <https://www.kgp2025.umcs.pl>.

*Radosław Dobrowolski, Andrzej Jakubowski,
Przemysław Mroczek, Barbara Uljasz*